

DOI: 10.17986/blm.1736

Adli Tıp Bülteni 2024;29(3):254-259

Hekime Yönelik Şiddetin Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kariyer Seçimindeki Etkisi

The Impact of Violence Against Physicians on the Career Choices of Medical Students at Manisa Celal Bayar University Faculty of Medicine

© Muhammed Alp Özdemir¹, © Gökmen Karabağ²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Adli Tıp Kliniği, Bursa, Türkiye

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Manisa, Türkiye

ÖZ

Amaç: Sağlık alanında şiddet; hasta, hasta yakınları ya da başka bir kişiden gelen, sağlık çalışanı için tehlike oluşturan sözlü ya da davranışsal tehdit veya fiziki saldırıdır. Çalışmamızda tıp fakültesi öğrencilerinin hekime yönelik şiddet olgularına yönelik tutumlarının ne yönde şekillendiği ve şiddet olgularının gelecek planlarını ne şekilde etkilediği değerlendirilerek sağlıkta şiddet olaylarının tıp fakültesi öğrencilerinin kariyer planları üzerindeki etkisinin gösterilebilmesi ve alınabilecek önlemlerin tartışılması amaçlanmıştır.

Yöntem: 01.07.2019-08.10.2019 tarihleri arasında, 2019-2020 akademik yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören 983 öğrenciye hazırlanmış olduğumuz anket uygulanmıştır. Veriler, paket istatistik programı Statistical Package for Social Sciences 21.0 kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmamıza katılan tıp fakültesi öğrencilerinin %54,9'unun kadın olduğu, ortalama yaşın 20,83±2,05 olduğu, %59,9'unun hekim olma idealiyle tıp fakültesini tercih ettiği, %15,9'unun hekime yönelik şiddetle karşılaşmasının bulunduğu, en çok acil serviste şiddet olayı gördükleri, en çok sözel şiddete maruz kaldıkları, %93'ünün alınan önlemleri yetersiz bulduğu saptanmıştır. Ayrıca sınıflar ilerledikçe cerrahi branşları tercih etme azalmış, dahili branşlar daha çok tercih edilmeye başlanmıştır.

Sonuç: Hekime yönelik şiddetin tıp fakültesi öğrencilerinin tercihlerini belirgin derecede etkilediği gösterilmiştir. Alınması gereken önlemlerin ve özellikle yeniden düzenlenmesi gereken sistemselsel ve hukuki altyapının doğru bir şekilde hayata geçirilmesi ülkemiz adına en sağlıklı seçenek olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hekime yönelik şiddet, tıp fakültesi öğrencileri, kariyer planı, uzmanlık

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Muhammed Alp Özdemir, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Adli Tıp Kliniği, Bursa, Türkiye

E-posta: drozdemiralp@gmail.com

ORCID ID: orcid.org/0000-0001-6396-1958

Geliş tarihi/Received: 17.10.2024

Kabul tarihi/Accepted: 18.11.2024

ABSTRACT

Objective: The violence in healthcare is any verbal, behavioral threat or physical attack that endangers the healthcare worker by patients, their relatives or another person. In this study, we aim to assess how the attitudes of the medical students are shaped towards violence against physicians and how the violence in healthcare affects their area of expertise, working environment and future and we want to show the effect of the violence in healthcare on the medical students' career plans and discuss the measures against the healthcare violence.

Methods: A questionnaire was prepared for 983 students studying at Manisa Celal Bayar University Faculty of Medicine between 01.07.2019-08.10.2019 in the 2019-2020 academic year. Data were analyzed using the Statistical Package for Social Sciences 21.0.

Results: We determined that 54.9% of the medical students who cooperated in our study were female, with an average age of 20.83 ± 2.05 , 59.9% preferred medical school to be a physician. Our results showed that 15.9% of the participants experienced violence against physicians. They experienced violence particularly in the emergency service; verbal violence was the most common. 93% of them found the measures taken were inadequate. Besides, with the increase of term, students started to prefer internal branches over surgical branches.

Conclusion: We show that violence against physicians significantly influences the preferences of medical students. The best option for our country will be the correct implementation of the measures and rearrangement and execution of systematic and legal infrastructure against the violence.

Keywords: Violence against physicians, medical students, career plan, specialization

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü tarafından şiddet; "kişinin kendisine, bir başkasına ya da bir grup veya topluluğa karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya mahrumiyete yol açan ya da yol açma olasılığı yüksek olan, tehdit içeren veya fiilen kullanılan kasıtlı fiziksel güç veya iktidar kullanımı" olarak tanımlanmaktadır (1).

Sağlık alanında şiddet kavramı; hastalar, hasta yakınları ya da başka bir kişi kaynaklı, sağlık çalışanı adına tehdit içeren sözel veya fiziki tehdit ve saldırıdan oluşan durum olarak ifade edilmektedir (2). Şiddet olgusu tüm sağlık çalışanları için öncelikli risk etmenleri arasında tanımlanmaktadır (3).

Hekimlerle ilgili yapılan bir çalışmada; hekimlerin şiddetle karşılaşma oranı %85 belirtilmiştir (5). Hemşirelerle ilgili yapılan bir çalışmada; olaylar karşısında sağlık çalışanlarının yalnız bırakıldıkları, olguların bildirilmediği, bildirilen olguların örtbas edilmeye çalışıldığı belirtilmiştir (5). Hemşirelerle ilgili yapılan bir başka çalışmada; sağlıkta şiddet olaylarının yaygınlaştığı ve sağlık çalışanlarının şiddet açısından risk altında bulunduğu belirtilmiştir (6). Bir diğer çalışmada da işyerinde görülen şiddette, sağlık alanının ilk sırada geldiği belirtilmiştir (7).

Sağlıkta şiddetin bir halk sağlığı problemine dönüşmesi neticesinde bu alandaki çalışmalar artmıştır. Şiddet çeşitleri, şiddet mağdurları, saldırganlar, şiddetin raporlanması ve şiddet sebepleri, hastaneler ve klinikler özelinde araştırılmıştır (4,8). Ülkemizde yapılan çalışmalarda sağlıkta şiddetin yaygınlaştığı gösterilmiştir (9,10).

Avustralya'da sağlık çalışanlarının %72'sinin işyerinde şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir. Şiddet çeşidi açısından daha çok sözel ve fiziki şiddet gözlenmiştir (11). Kanada'daki bir araştırmada, özellikle acil servislerde şiddet sıklığının oldukça fazla olduğu belirlenmiştir. Katılanların %73'ü maruz kaldıkları

şiddet eylemi nedeniyle korktuklarını ve %74'ü iş tatmininin düştüğünü ifade etmiştir (12).

Saldırgan bireylerin büyük bir kısmını hastalar ve yakınları oluşturmaktadır (13). Şiddet eylemini gerçekleştiren bireylerin büyük çoğunluğunun erkek olduğu yapılan çalışmalarda gösterilmiştir (4,13,14). Şiddete meyilli bireylerin çoğunlukla orta yaş erkek, düşük gelir düzeyine sahip, yanında silah bulundurabilen, toplum ile problemleri olan, çoğunlukla sabıkalı bireyler olduğu belirtilmektedir (14,15).

Şiddet mağduru sağlık çalışanları çalıştıkları yere, mesleklerine ve cinsiyetlerine göre kendi arasında farklılık göstermektedir. Hasta ile daha az karşılaşma görülen laboratuvar gibi yerlerde şiddet olayları daha az yaşanmaktadır (16). Özellikle acil servisler ise şiddet olgularının en sık yaşandığı yerlerdir (17). Dünyada yapılan çalışmalarda, kadın cinsiyetin şiddetle karşılaşmasının daha fazla olduğu belirtilmektedir (13,18).

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Yapmış olduğumuz çalışma, bir anket çalışması olup kesitsel ve tanımlayıcıdır. Çalışmamız için Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'nun 24.04.2019 tarih ve 20.478.486 numaralı kararıyla etik kurul onayı alınmıştır.

Çalışmamızda, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini, şiddet olayları ile karşılaşmalarını, şiddet olaylarına bakış açılarını ve kariyerlerine olan etkilerini değerlendirmek amacıyla, Microsoft Office 2007 programından faydalanılarak toplam 6 sayfadan oluşan, anketin yapılış amacını ve katkılarını izah eden bir paragraf ile birlikte toplam 29 adet soru içeren bir anket formu hazırlandı ve önüne 2 sayfadan oluşan "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" eklendi.

01.07.2019-08.10.2019 tarihleri arasında anketler uygulandı. Çalışmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilerin yazılı onamları alındı.

2019-2020 Akademik Yılı içerisinde, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde kayıtlı 1323 öğrenci mevcut olup, bu öğrencilerin 997'sine ulaşılmış, çalışmaya katılmayı kabul eden 983 (%74,4) öğrencinin yeterli düzeyde doldurmuş olduğu anket formu çalışma kapsamına alınmıştır.

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri, halihazırda kaçınıcı sınıfta oldukları ve şiddetle karşılaşma durumlarıyla; kariyer planları ile hekime yönelik şiddete bakış açıları gibi değişkenler arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Anket çalışması sonucu elde edilen değerlerin analizinde Statistical Package for Social Sciences 21.0 paket programı kullanıldı. Gruplar arasındaki ilişki ki-kare (χ^2) testi ile tespit edilerek anlamlılık düzeyi $p>0,05$ olduğunda anlamsız, $p<0,05$ olduğunda anlamlı, $p<0,01$ olduğunda çok anlamlı, $p<0,001$ olduğunda çok çok anlamlı olarak kabul edildi. Sonuçlar tablo ve grafikler halinde sunularak tartışıldı.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması 20,83 bulunmuştur (Tablo 1). Öğrencilerin tercih etmeyi düşündükleri branşlar sınıflar açısından incelendiğinde, fakülteye yeni başlayan öğrencilerin daha çok cerrahi branşları tercih etmeyi düşündüğü gözlenmişken, mezuniyet yaklaştıkça bu ilginin dahili branşlara yöneldiği görülmektedir. Birinci sınıf öğrencilerinin ilk sırada tercih ettiği bölüm Kalp ve Damar Cerrahisi iken, altıncı sınıf öğrencilerinin ilk sırada tercih ettiği bölüm Aile Hekimliği olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Hekime yönelik şiddet ve öğrencilerin bu sorunla olan ilişkilerinin incelenmesinde; öğrencilerin %15,9'u şiddetle karşılaşmasının olduğunu, şiddet olaylarının çoğunlukla acil servislerde meydana geldiğini, şiddet eylemini gerçekleştiren kişilerin çoğunlukla 30-45 yaş aralığında erkek olduğunu, çoğunluğu sözel şiddetin oluşturduğu belirtilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları

	Sayı (n)	Minimum	Maksimum	Ortalama yaş
Kadın	540	17	26	20,83±2,05
Erkek	443	17	29	20,78±1,91
Toplam	983	17	29	20,83±2,21

Öğrencilerin %53,3'ü şiddet olaylarının Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) tercihlerini etkileyeceğini ifade etmiştir (Tablo 3).

Öğrencilere göre, fiziki şartlar ve personel sayısında yetersizlik ile usulsüz işlemlerin reddi, şiddet nedenleri arasında başı çekmektedir.

Çalışmaya katılan 983 öğrenciden hiçbirisi önlemlerin yeterli olduğunu cevabını vermemiştir.

Öğrenciler yasal yaptırımların yeniden düzenlenmesini ve hekimlerin hukuki ve idari olarak desteklenmesini alınabilecek önlemler arasında görmektedir.

Sınıf arttıkça cerrahi branşları seçenlerin oranının düştüğü görülmüştür. Yapılan korelasyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı çok kuvvetli ve ters korelasyon saptanmıştır ($r=-0,899$, $p=0,015$).

TARTIŞMA

Çalışmamıza katılan öğrencilerin %54,9'unu kadınlar oluşturmaktadır. Açık göz ve ark.'nın (19) yapmış olduğu çalışmada, çalışmaya katılan öğrencilerin %57,1'inin kadın olduğu belirlenmiştir.

Çalışmamızda kadın öğrencilerin yaş ortalaması 20,78 olarak belirlenmiştir. Düzce Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada kadın öğrencilerin yaş ortalaması 20,7 bulunmuştur (20).

Çalışmamıza katılan öğrencilerin sınıf dağılımları incelendiğinde; %23,5'inin birinci sınıf öğrencisi ve %11,8'inin altıncı sınıf öğrencisi (intern hekim) olduğu belirlenmiştir. Tokat'ta yapılan bir çalışmada, çalışmaya katılan öğrencilerin %18,5'inin birinci sınıf öğrencisi ve %14,9'unun altıncı sınıf öğrencisi (intern hekim) olduğu saptanmıştır (21).

Çalışmamıza katılan öğrencilerin tıp fakültesini tercih etme nedenlerine baktığımızda; %59,9'unun hekimlik ideali ve %46,4'ünün çalışma garantisi cevabını verdiği belirlenmiştir. Malatya'da yapılan bir çalışmada öğrencilerin tıp fakültesini seçmelerinde %86,5 oranda hastalara yardım isteği ve %67,2 oranda iş garantisinin olmasının en sık nedenler olduğu saptanmıştır (22). Öğrencilerin idealist ve insanlı hedefleri, gelecek adına ümit vermektedir.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin çalışmak istediği bilim dalları dağılımı incelendiğinde %65,9'unun dahili bilimlerde, %49'unun cerrahi bilimlerde, %21,9'unun temel bilimlerde çalışmak istediği belirlenmiştir. Açık göz ve ark.'nın (19) yaptığı çalışmada

Tablo 2. Çalışmaya katılan öğrencilerin tercih etmek istedikleri branşların sınıflara göre dağılımı

	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf
1. Tercih Edilen	Kalp ve Damar Cerrahisi	Kalp ve Damar Cerrahisi	Kardiyoloji	Kardiyoloji	Kulak Burun ve Boğaz Hastalıkları	Aile Hekimliği
2. Tercih Edilen	Beyin ve Sinir Cerrahisi	Kadın Hastalıkları ve Doğum	Plastik Cerrahi	İç Hastalıkları	Kardiyoloji	Dermatoloji
3. Tercih Edilen	Göz Hastalıkları	Plastik Cerrahi	Psikiyatri	Çocuk Hastalıkları	Göz Hastalıkları	Göz Hastalıkları

Tablo 3. Duydukları ya da şahit oldukları şiddetin TUS tercihlerini etkileme durumu

		Sayı (n)	Yüzde (%)
TUS tercihinin etkisi	Etkiler	286	29,1
	Biraz etkiler	238	24,2
	Hiç etkilemez	132	13,4
	Kararsızım	122	12,4
	Çok etkiler	115	11,7
	Cevap vermeyen	90	9,2

TUS: Tıpta Uzmanlık Sınavı

Tablo 4. Öğrencilerin şiddete şahit olma veya maruz kalma durumuyla tercih etmeyi düşündükleri branş karşılaştırılması

Branş/şiddetle karşılaşma durumu	Şiddetle karşılaşma yok (A)		Şiddetle karşılaşma var (B)	
	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sayı (n)	Yüzde (%)
Beyin ve Sinir Cerrahisi	112	13,8 ^B	10	6,5
Genel Cerrahi	130	16,1 ^B	12	7,7
Göğüs Cerrahisi	50	6,2 ^B	3	1,9
Kalp Damar Cerrahisi	161	19,9 ^B	16	10,3
Kardiyoloji	203	25,1 ^B	24	15,5
Radyoloji	54	6,7	18	11,6 ^A

^Aİstatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha çok tercih edilen
^Bİstatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha fazla tercih edilen

%50,2'sinin dahili bilimlerde, %47,5'inin cerrahi bilimlerde, %2,4'ünün temel bilimlerde çalışmak istediği saptanmıştır. Temel bilimlere olan rağbetin artması, öğrencilerin şiddet olayları nedeniyle hastayla daha az karşılaşılacak bölümlere yöneldiğini düşündürmektedir.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin tercih etmeyi düşündükleri branşların sınıflara göre dağılımı incelendiğinde; birinci sınıf öğrencilerinin en çok tercih etmek istediği branş %28,8 ile Kalp ve Damar Cerrahisi, altıncı sınıf öğrencilerinin ise en çok tercih etmek istediği branş %24,3 ile Aile Hekimliği olduğu belirlenmiştir. Düzce'de beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerine yönelik yapılan bir çalışmada, öğrenciler tarafından en çok tercih edilmek istenen üç branş, %10,9 ile Kulak Burun ve Boğaz Hastalıkları, %8,9 ile Dermatoloji, %7,9 ile Dahiliye olarak belirlenmiştir (23). Öğrencilerin idealindeki bölümlerin bu denli değişmesi, çalışma şartları, artan tıbbi malpraktis ve şiddet olayları nedeniyle bu tarz risklerin daha az olduğunu düşündükleri bölümleri tercih etmelerinden kaynaklandığı düşünülmüştür.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin yaşadığı veya şahit olduğu şiddet olayının TUS'ta tercihlerini etkileme durumu incelendiğinde; %29,1'inin etkiler, %24,2'sinin biraz etkiler ve %11,7'sinin çok etkiler cevabını verdiği belirlenmiştir. Ergin ve ark.'nın (24) tıp fakültesi birinci, üçüncü ve altıncı sınıf

öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada, altıncı sınıf öğrencilerinin %9,1'i tıp eğitimi süresince uzmanlık tercihlerinin değişiminde "hekime yönelik şiddetin bu branşta daha fazla olduğunu düşünüyorum" nedeninin etkili olduğunu belirtmiştir. Bizim çalışmamızda öğrenciler tarafından bu soruya verilen cevaplar oldukça homojen dağılmıştır. TUS tercihleri birden fazla faktör tarafından etkilense de şiddet olaylarının %65'lik bir kesimin tercihlerine doğrudan etki edeceği çalışmamızla gösterilmiştir.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin hekime yönelik şiddete karşı alınan önlemlerin düzeyi sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; %81,5'lik oranla yetersiz cevabını verdiği bulunmuştur. Hiçbir öğrencinin yeterli cevabı vermediği belirlenmiştir. Karaca'nın (25) hekimlere yönelik yapmış olduğu çalışmada hekimlerin kurumlarının şiddete karşı aldıkları önlemlerin yeterliliği hakkında verdikleri cevaplar %72,6 ile yetersiz şekilde olmuştur. Alınan önlemlerin yetersiz bulunduğu, bu alanda gerçek düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu fikrinin herkesçe benimsendiği gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre çalışmayı düşündükleri bilim dalları kıyaslandığında, beşinci sınıf öğrencilerinin dahili branşlarda çalışmayı, cerrahi branşlara göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde daha fazla tercih ettiği saptanmıştır ($p=0,014$). Birinci sınıf öğrencilerinin ise cerrahi branşlarda çalışmayı, dahili branşlarda çalışmaya göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde daha fazla tercih ettiği saptanmıştır ($p=0,014$). Sınıf arttıkça cerrahi branşları seçenlerin oranının düştüğü görülmüştür. Yapılan korelasyon analizinde, istatistiksel olarak anlamlı çok kuvvetli ve ters korelasyon saptanmıştır ($r=-0,899$, $p=0,015$). Denizli'de yapılan çalışmada da benzer şekilde cerrahi bilimlerin tercih edilme oranı sınıf yükseldikçe düşmektedir (24). Bu durum öğrencilerin eğitim süresi boyunca mevcut durumu gözlemledikçe cerrahi branşlardan uzaklaştıklarını göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin şiddete şahit olma veya maruz kalma durumu ile TUS'ta tercih etmeyi düşündüğü branşlar karşılaştırıldığında, sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,001$). Şiddet durumuna maruz kalanların veya şahit olanların, yaşamayanlara göre Beyin ve Sinir Cerrahisi ($p=0,011$), Genel Cerrahi ($p=0,007$), Göğüs Cerrahisi ($p=0,034$), Kalp ve Damar Cerrahisi ($p=0,005$) ve Kardiyoloji ($p=0,010$) bölümlerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha az tercih ettiği saptanmıştır. Şiddet durumuna maruz kalanların veya şahit olanların, yaşamayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha fazla tercih etmeyi düşündüğü tek branş ise Radyoloji ($p=0,032$) olarak saptanmıştır (Tablo 4). Şiddet eylemlerinin bu kliniklerde yaygın olması, öğrencilerin bu bölümlerden kaçınmasına neden olmuştur. Bahsi geçen bu önemli bölümlerin daha az tercih edilmeleri ileride verilecek olan sağlık hizmetlerinde aksaklıklara ve belki de bu branşlarda hekim bulamamaya yol açacaktır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “Şiddet olayını duyma, şiddete şahit olma veya yaşama durumunun TUS'ta tercih etmeyi düşündüğü branşı etkiler mi?” sorusuna verdikleri cevaplar ile TUS'ta branştercihi karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,002$). Şiddet olayı ile ilgili duyduklarım, maruz kalmam veya şahit olmam tercihim etkiler diyenlerin, Anesteziyoloji ve Reanimasyon ($p=0,033$), Patoloji ($p=0,006$) ve Radyoloji ($p=0,015$) bölümlerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha fazla tercih ettiği saptanmıştır. Şiddet olayı ile ilgili duyduklarım, maruz kalmam veya şahit olmam tercihim etkilemez diyenlerin istatistiksel olarak anlamlı ve daha fazla tercih etmeyi düşündüğü branşlar ise Kalp Damar Cerrahisi ($p=0,002$) ve Göz Hastalıkları ($p=0,018$) olarak saptanmıştır. Literatürde benzer verilere rastlanmamıştır. Şiddet olaylarının kendilerini etkilediğini düşünen öğrenciler daha az şiddet olayının yaşandığı klinikleri tercih ederken, şiddet olaylarının tercihlerinde belirleyici olmayacağını ifade eden öğrenciler cerrahi branşları tercih etmeye devam etmektedir. Şiddet olaylarının yüksek boyutta olmasının cerrahiye hevesli ve yetenekli öğrencileri ilgi duydukları alandan uzaklaşmasına neden olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Şiddet, ülkemizde ve dünyada giderek büyüyen bir sorundur. Sağlıkta şiddet ise tüm dünyada sadece sağlık çalışanlarını değil tüm insanlığı ilgilendiren bir halk sağlığı sorununa dönüşmüştür. Şiddet nedeniyle doğrudan zarar gören sağlık çalışanlarının hizmet kalitesi ve motivasyonunun düşmesiyle sağlık hizmetine ihtiyaç duyan insanlar da dolaylı olarak zarar görmektedir.

Geleceğin hekimlerinin kariyer seçimine ve ülkemiz sağlık sistemine etki eden şiddet olaylarının nedenleri, sonuçları ve alınabilecek önlemler çalışmamızda ortaya konulmuştur. Şiddet olaylarının engellenmesi ve öğrencilerin daha sağlıklı çalışma hayatına erişebilmesi için alınabilecek önlemlerin şu şekilde olabileceği kanaatindeyiz: her türlü şiddetin önlenmesi öncelikli olmalı, sağlık hizmeti verilen kurumlarda altyapı, işleyiş, personel ve personel eğitimi eksikleri doğru tespit edilmeli, bu eksikliklerin giderilmesi adına somut adımlar atılmalı, randevulu hasta muayene sistemi daha etkin kullanılmalı, sağlık hizmetlerinde yaşanan her şiddet olayı kayıt altına alınmalı, halk eğitimine yönelik çalışmalar önemsenmeli, sağlıkta şiddete yönelik yasal düzenlemeler gözden geçirilmeli, bu düzenlemeler yapılırken hekimlerin görüşleri dikkate alınmalı, yasaların caydırıcılığı artırılmalı ve bu yasaların uygulanmasında çekince gösterilmemeli, hekimleri haksız yere hedef gösteren medya unsurlarının takibi ve tehzibi bakanlık veya il sağlık müdürlüklerince takip edilmeli, sağlıkta şiddet olayı meydana geldiğinde asla örtbas edilmemeli, etkin ve hızlı işleyen, sağlık, kolluk ve adli birimlerin işbirliği marifetiyle meydana getirilecek yaptırım mekanizması bir standart haline

getirilmeli ve bu işleyişte istisnaya mahal bırakılmamalı, şiddet mağduru sağlık çalışanına tüm hukuki süreci boyunca gerek avukat temini gerekse adli sürecin yakın takibi öncelenmeli ve bu süreçlerin takibi kurum amirliklerince titizlikle yapılmalı, usulsüz ilaç ve rapor gibi isteklerin önüne yasalarla doğrudan geçilmeli, hastanelerde meydana gelebilecek şiddet olaylarına yönelik güvenlik görevlilerinin sayısı ve yetkileri bu olayları önlemeye dönük olarak artırılmalı, dünyada olduğu gibi ülkemizde de hastane girişlerine X-ray cihazları konulmalı, sağlık çalışanlarına yönelik hasta iletişimi, yönetimi ve şiddeti önleme, şiddet olayının gerçekleşmesi esnasında ve sonrasında yapılabilecekler için eğitimler verilmeli, şiddet mağduru sağlık çalışanlarının şiddet olayı sonrası hukuki ve idari desteğin yanı sıra psikolojik olarak da desteklenmeli, zihnen ve bedenen sağaltımı yapılmalıdır.

ETİK

Etik Kurul Onayı: Çalışmamız için Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'nun 24.04.2019 tarih ve 20.478.486 numaralı kararıyla etik kurul onayı alınmıştır.

Hasta Onamı: Çalışmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilerin yazılı onamları alınmıştır.

DIPNOTLAR

Yazarlık Katkıları

Konsept: M.A.Ö., G.K., Dizayn: M.A.Ö., G.K., Veri Toplama veya İşleme: M.A.Ö., G.K., Analiz veya Yorumlama: M.A.Ö., G.K., Literatür Arama: M.A.Ö., G.K., Yazan: M.A.Ö., G.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma “Hekime Yönelik Şiddetin Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kariyer Seçimindeki Etkisi” başlığı ve 2019-103 proje kodu ile Manisa Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Birimi tarafından desteklenmiştir.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. World Report on Violence and Health; World Health Organization: Geneva, Switzerland; 2002. <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>
2. Saines JC. Violence and aggression in A & E: recommendations for action. *Accid Emerg Nurs.* 1999;7(1):8-12. doi: 10.1016/s0965-2302(99)80094-0.
3. Cooper C, Swanson N. Workplace violence in the health sector. *State of the art.* Geneva: International Labour Office, World Health Organization, International Council of Nurses, Public Services International; 2002.
4. Elbek O, Adaş EB, Bakır K. Sağlık sektöründe şiddet raporu. *Türk Tabipleri Birliği Gaziantep-Kilis Tabip Odası.* Nisan 2008.
5. Öztunç G. Adana ilindeki çeşitli hastanelerde çalışan hemşirelerin çalışma saatlerinde karşılaştıkları sözel ve fiziksel taciz olaylarının incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi.* 2001;5:1-9.
6. Chapman R, Styles I. An epidemic of abuse and violence: nurse on the front line. *Accid Emerg Nurs.* 2006;14(4):245-249. doi: 10.1016/j.aen.2006.08.004.

7. Kingma M. Workplace violence in the health sector: a problem of epidemic proportion. *Int Nurs Rev.* 2001;48(3):129-130. doi: 10.1046/j.1466-7657.2001.00094.x.
8. Taylor JL, Rew L. A systematic review of the literature: workplace violence in the emergency department. *J Clin Nurs.* 2011;20(7-8):1072-1085. doi: 10.1111/j.1365-2702.2010.03342.x.
9. Elbek O, Adaş EB. Şiddetin Gölgesinde Hekimlik. TTB Aydın Tabip Odası Yayınları. Mayıs 2012.
10. Adaş E, Elbek O. Hekimlere yönelik şiddet üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Hekim.* 2008;23:147-160.
11. Alexander C, Fraser J. Occupational violence in an Australian healthcare setting: implications for managers. *J Healthc Manag.* 2004;49:377-392. <https://doi.org/10.1097/00115514-200411000-00007>
12. Fernandes CM, Bouthillette F, Raboud JM, Bullock L, Moore CF, Christenson JM, et al. Violence in the emergency department: a survey of health care workers. *CMAJ.* 1999;161(10):1245-1248.
13. Gerberich SG, Church TR, McGovern PM, Hansen HE, Nachreiner NM, Geisser MS, et al. An epidemiological study of the magnitude and consequences of work related violence: the Minnesota Nurses' Study. *Occup Environ Med.* 2004;61(6):495-503. doi: 10.1136/oem.2003.007294.
14. Ünlüsoy Dinçer N. Hemşirelerin işyeri şiddetine maruz kalma durumları ile iş doyumları ve işten ayrılma eğilimleri. [Tez] Ankara; Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara 2010.
15. Al B, Zengin S, Deryal Y, Gökçen C, Arı Yılmaz D, Yıldırım C. Increased violence towards health care staff. *JAEM.* 2012;11:115-124.
16. Groenewold MR, Sarmiento RFR, Vanoli K, Raudabaugh W, Nowlin S, Goma A. Workplace violence injury in 106 US hospitals participating in the Occupational Health Safety Network (OHSN), 2012-2015. *Am J Ind Med.* 2018;61(2):157-166. doi: 10.1002/ajim.22798.
17. Winstanley S, Whittington R. Aggression towards health care staff in a UK general hospital: variation among professions and departments. *J Clin Nurs.* 2004;13(1):3-10. doi: 10.1111/j.1365-2702.2004.00807.x.
18. Crilly J, Chaboyer W, Creedy D. Violence towards emergency department nurses by patients. *Accid Emerg Nurs.* 2004;12(2):67-73. doi: 10.1016/j.aen.2003.11.003.
19. Açıkgöz B, Ekemen A, Zorlu İ, Yüksel NA, Ayoğlu FN. Tıp öğrencilerinde uzmanlaşma eğilimi, uzmanlık alan seçimi ve etkileyen faktörler. *Mersin Univ Sağlık Bilim Derg.* 2019;12(1):113-125. doi:10.26559/mersinsbd.502276
20. Mayda AS, Gerçek ÇG, Güneş C, Hüseyinoğlu A, Güler MB, Yıldırım A. Tıp fakültesi öğrencilerinde depresif belirti sıklığının demografik özellikler, sigara, alkol, madde kullanımı, baskın el ve şiddete maruz kalma ile ilişkisi. *TÜBAV Bilim Dergisi.* 2009;2(4):476-483.
21. Karabulut G. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin adli tıp eğitimi ve birinci basamakta adli tabip sorumluluğu hakkındaki farkındalıklarının değerlendirilmesi. [Tez]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Tokat, 2018.
22. Genç G, Kaya A, Genç M. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *INUEFD.* 2007;8(14):49-63.
23. Kara İH, Çelik S, Keyif MF, Demir A, Baltacı D, Mayda AS. Analysis of opinions regarding medical specialty selection examination and career choices of 5th and 6th grade medical students from Düzce University, Turkey. *Konuralp Med J.* 2014;6(2):11-18. <https://doi.org/10.18521/ktd.79995>
24. Ergin A, Dikbaş E, Bozkurt AI, Atçeken G, Gürbüz H, Yılmaz C, ve ark. Tıp Fakültesi öğrencilerin mezuniyet sonrası kariyer seçimi ve etkileyen faktörler. *TED.* 2011;32:8-17.
25. Karaca BK. Samsun ilinde hekimlerin şiddete uğrama sıklığı, uğradıkları şiddetin özellikleri ve şiddet konusundaki düşünceleri [Tez]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Samsun, 2014.